

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ד מנחם אב תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 7:06 תל-אביב: 7:21 חיפה 7:14 מוצאי שבת: ירושלים: 8:21 תל-אביב: 8:24 חיפה: 8:25 ר"ת: 8:57

פרשת דברים

מיצות תוכחה

להוכיח הזולת בנועם, מתוך אהבה ובאופן נעים ומכובד!

נלמד מהפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" (פרק א-א) וכתב רש"י: לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל. וכתב השל"ה הק' (בתוכחת מוסר): כשהוכיח [משה] בדברי מוסר סיפר מעלתם "הבו לכם אנשים חכמים נבונים וידועים"... הוא על דרך הפסוק "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך". הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שנאמר "אל תוכח לץ" – שלא תוכיח אותו דרך זלזול לומר לץ אתה, רק אדרבה תאמר לו, חכם אתה, ואם כן, חרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה. זהו "הוכח לחכם" כלומר: תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר".

בספר קב הישר (פרק קא) כותב, כי אחת ממעלותיו של המוכיח הוא בכך שמוכיח את הרבים. שהרי אמרו חז"ל בגמרא (קידושין מ:): שהעולם נידון מחצה על מחצה, ועון אחד יכול להכריע את כל העולם לכף חובה. ולעומת זאת מצוה אחת מכריעה לכף זכות. מעתה, ע"י שמוכיח את הבריות, ועל ידי תוכחתו שב אחד מישראל בתשובה שלימה, נמצא שעל ידו כל העולם נידון לכף זכות וזכות הרבים תלוי בו.

נאמר בפסוק (ישעיה נח-א) "קרא בגרון על תחשוך כשופר הרם קולך" וביאר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: הפסוק מדבר על אותם צנועים אשר לא מלאם לבם לדבר לעם דברי תוכחה. בא הפסוק ומלמד שהמוכיח צריך לראות את עצמו רק "כשופר" בעלמא, כשם שהשופר אינו משמיע קולות מעצמו אלא משמיע את הקולות של התוקע בו, כך גם המוכיח אינו משמיע אלא את דברי רבותינו והם שמוכיחים את העם, בעוד המוכיח משמש רק כשופר שלהם.

באגרת שכתב הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל (ביום כו תמוז תש"מ) על דרך התוכחה, כתב את הדברים הבאים: "הנני להעיר הערה כללית בנוגע לתוכחה בכלל ולבני ביתו בפרט. אמרו חז"ל כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל לזכרים דברים קשים כגידין. והיינו שהמוכיח חייב להבין דרגת המקבל וכוחו וביאורו צורה הוא מסוגל לקבל ולפי"ז לאמר לו..."

"מזה נלמד בדורינו שירדה חולשה לעולם, ואין בני דורינו מסוגלים בדרך כלל לדברים קשים כגידין, דרך התוכחה היא אמירה בלשון רכה, וכ"ש כשהדברים אמורים בנשים. ואמרו חז"ל הא דאמרי רבנן שלושה דברים צריך לומר בתוך ביתו וכו' צריך למימרינהו בניחותא.

"והכוונה בזה שתועלת הדברים הם כשנעשים מתוך קבלת הדברים בהבנה ולא כשהם נעשים רק מתוך פחד ואימה יתירה, ולכן הדרך הוא רק למימרינו בניחותא, שע"ז הדברים מתקבלים. ולכן צריך האדם לפקח על הדברים הצריכין תיקון בביתו. ולהתבונן הרבה בזה איך ומה לתקן ואיך להשפיע. והכל הוא שיהא בניחותא וללכת בזה לאט לאט כדי שיקבלו ממנו" עכ"ל.

"ודי לחכימא..."

מעשה היה בנה"צ רבי יהודה טראפי זצ"ל (רבו המובהק של הפרי חדש) שנזדמן כשליח לאחד הכפרים. כשהתבונן בענייני הכפר התברר לו כי השוחט הינו עם הארץ גמור ואסור לאכול משחיטתו. ביקש רבי יהודה להוכיח את אנשי הכפר על המכשול ולהצילם מאכילת נבילות וטריפות אך מבלי לבייש את השוחט.

מה עשה? ערך סעודה אליה הוזמנו נכבדי הכפר וביניהם השוחט. והנה הגיע אליו נער אחד ובידו מכתב. התחיל רבי יהודה לקוראו ופרץ בבכי מר. שאלו השוחט: "מדוע בוכה? והשיב, כי נתבשר בשורה רעה שמתו חמשת בנותיו ששמותיהן: "שהיה", "דרסה", "חלדה", "הגרמה", "עיקור". וביותר מצטער על "שהיה" זו שהייתה יקרה לו מאוד. השוחט שכאמור היה עם הארץ לא הרגיש כי שמות אלו הם עיקר הלכות שחיטה. אך נכבדי הקהל הבינו והעבירוהו ממשרתו.

מעם לועז

"טובה תוכחת מגולה..."

כשהתאכסן פעם כ"ק האדמו"ר מסטמאר - רבי יואל טייטלבוים זצ"ל בבית הרב של עיר נירבאטור, הגיעה בתו של ראש הקהל לשאול שאלה על עוף, הוציא הרב את פסקו שהעוף כשר.

הרבי מסטמאר, שכאמור שהה אז בחדר הרב, פנה לנערה בדברי תוכחה: אמנם העוף כשר אבל הרי את "טריפה" שאינך לבושה בצניעות.

הלכה הנערה לביתה וסיפרה לאביה שהיה נכבד וראש הקהל. הוא נפגע מדברי הרבי והקים קול רעש גדול. הוא בא אליו בטענות על התערבותו וכו' כדרך הליצנים השונאים תוכחה ולועגים למוכיחים אותם.

בתגובה למתקפתו של ראש הקהל, נשא הרבי דרשה בעיר בשבת קודש ובתוך דבריו אמר: כתב בתורה שהקב"ה אמר למשה רבינו "עלה ראש הפסגה ושא עיניך וראה ימה וצפונה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך..." וכך יש לדרוש בפסוק: כל העומד ב"ראש הפסגה" היינו שהוא מנהיג העדה, מחוייב לדעת על כל המתרחש סביבותיו כדי להוכיח על כל דבר שלא כשורה הטעון תיקון.

גשמי ברכה

עלון "איטש לרעהו" פרשת דברים הוקדש לעילוי נשמות האשה החשובה

מרת דאלא נחמה בת ר' שמואל משה מנדל-פישר ע"ה

שיום היאהרצייט חל היום שבת קודש פרשת דברים - ד' מנחם אב

הוקדש ע"י הילדים משפ' אסתר בילדר-בני ברק, משפ' מרדכי מנדל-וינה, משפ' יצחק פישר-פתח תקוה, משפ' יפה הרשקוביץ-נחלים

לברך את רעהו באהבה ומכל הלב!

נלמד מהפסוק: "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם" (פרק א-יא)

וכתב רש"י: אמרו לו אתה נתן קצבה לברכתנו... אמר להם, זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם. **וכתב השל"ה הק': מצאתי כתוב בקונטרסי האריז"ל: 'משה' בגימטריא א-ל ש-ד-ג. ובמילוי אותיותיו עולה בגימטריא 'אלף' - זהו משלי. הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו. כך ראוי לאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאודו. עכ"ל. וכן מציינו בנוסח ברכת כהנים: "וציינו לברך את עמו ישראל באהבה" כי ברכה בכוונה ובלב שלם, היא רק זו הבאה מתוך אהבה.**

עד כמה גדול רוב הוא כח הברכה של היחיד, ובמיוחד של רבים המברכים, ניתן ללמוד ממה שסיפרו חז"ל במדרש (וילך וכן במדרש קה"ר-ג): מעשה ברבי שמעון בן חלפתא וחבריו שהלכו לקיים מצות ברית מילה. והיה אבי התינוק הנימוץ משקה אותם יין ישן, ואמר: שתו מן היין הטוב הזה, שאני בטוח באדון שבשמים שממנו אני משקה לכם במשתה הנישואין של זה הבן הנימוץ היום. והם עונים לעומתו כשם שהכנסתו לברית, כן תכניסוהו לתורה ולחופה.

ממש"ך המדרש ומספר: בדרך פגש רבי שמעון בן חלפתא במלאך המות כשפניו עצובות. אמר לו (מלאך המוות): התינוק הזה שמלתם היום, כבר שטר פסק דינו היה אצל, שאקח אותו מכאן לאחר שלושים יום, אלא מכח הברכות של הנוכחים, שאיחלו ואמרו "כשם שהכנסתו לברית כן יכנס לתורה ולחופה", נתבטלה הגזירה!

הנה כי כן, נמצאנו למדים עד כמה חשובין הן אצל הקב"ה, תפילותיהם וברכותיהן של ישראל, המברכים את הזולת בכל הלב, ואשר בכוחם לבטל גזירות רעת וקשות.

הגרי"ל דיסקין זצ"ל היה אומר שכל אחד באשר הוא, אם עושה הוא את תפקידו שלו בעבודת ה' לפי דרגתו - תהיה אשר תהיה - בשלמות האפשרית, אזי ראויה ברכתו שתתקיים!

כאשר היו מבקשים מהגאון **רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל** שיברך את הזקוק לישועה היה אומר: קבלה בידי מהצדיק **רבי מרדכי מסלונים זצ"ל**, כי כל יהודי אם הוא מברך מעומק הלב, מובטח הוא שברכתו תתקיים!

ובהזדמנות אחרת הוסיף: כשמברכים את הזולת בכוונה אמיתית לשם שמים, ומתוך רצון כנה ואמיתי לעזור ולסייע לזולתו, אזי הקב"ה מסייע והברכה מועילה, ועושה פרי".

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א רגיל לומר שברכה שמחוייבים לברך את הזולת (מצד הכרת הטוב וכיו"ב) יש לה כח מיוחד ומתקיימת! והביא ראיה לכך (בטעמא **דקרא** - שמואל א) ממה שנאמר שלאחר שחנה נתברכה מעלי "ותלך לדרכה ופניה לא היו לה עוד" - שהיתה בטוחה בברכתו של עלי. ותמוה: אם כה הייתה בטוחה בברכתו, מדוע לא ביקשה ממנו ברכה עד אז, הלא היתה עקרה 19 שנה?!

אלא התשובה: בגמרא (ברכות לא): למדו מכאן לחושד בחברו בדבר שאין בו שצריך לברכו, לכן כשהתברר לעלי שלשוא חשד בה, לכן בירכה, ולכאורה קשה: מנין שחייב לברך אולי בירכה מיוזמתו ולא מפני חובתו? אלא הלימוד הוא מזה עצמו שבטחה כעת בברכתו ולא בשנים עברו, אות הוא שיש חיוב לברך ושרק ברכה כזו מתקיימת, לכן רק עתה היתה בטוחה שתתקיים ברכתו.

מכח ברכתו של החתם סופר...

מעשה בתלמיד ישיבה שהגיע ברכת לעיר פרשבורג כשהוא נושא מזוודותיו. והנה לתדהמתו ניגש אליו יהודי זקן מופלג וביקש לעזור לו לשאת את חבילותיו לאכסניה. הבחור הרגיש כמובן שישים עצמו ללעג ולצחוק אם הוא הצעיר יתן לזקן לשאת משאו הכבד, על כן סרב למלא את בקשתו.

סיפר לו הזקן דברים כהווייתם: בצעירותי היה בעל החתם סופר זקן ושבע ימים ולא יכל עוד לצאת ולבוא. הוצרכו איפוא לקחתו ממקום למקום ואני זכיתי להיות בין נושאי כיסאו.

באחת הפעמים כאשר הולכתי את החתם סופר ברחוב העיר, עצרתי לפתע מלכת. שאל אותי החת"ס על מה ולמה עצרתי, השבתי לו, כי כל זמן שכוחי במונתני, פרנסתי מצויה בידי ויכול אני להעביר חפצים ממקום למקום. אבל מה אעשה לעת זיקנה כאשר כוחותיי יעזבוני. על כן אני מבקש שיברך אותי שכוחי לא יסור ממני לעולם...

"ואכן בירך אותי החתם סופר" - הפטיר הזקן - "שאהיה גיבור חיל כל ימי. עכשיו שנתקיימה ברכתו והבטחתו של אותו צדיק, בקשתי שטוחה לפניך, אל תסרב לי והניחני לשאת מזוודותיך.

ספרא דמלכא

ברכה בכוונה - מתקיימת...

מעשה ביהודי שהגיע אל הגאון **רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל** וזעק: "אנא רבי, הושיעני!" האיש תינה במרירות את צרותיו כי אשתו חלתה ל"ע. יסורים קשים מלווים את מחלתה. ואף שדרש רבות אצל הרופאים לא הועיל כלום אלא אמרו נואש, על כן בא לבקש ישועה מאת הרב.

אמר לו רבי חיים: "אוכל לתת לך עצה. היום ערב שבת ונהגו ישראל לילך לטבול במקוה. לך ועמוד בפתח המקוה וספר ליהודים הבאים שם את צרתך. בידוע שישראל רחמנים הם ובוודאי יאחלו לך "רפואה שלימה", ואתה תענה "אמן" אחר ברכת כל אחד ואחד. ומבין עשרות יהודים המאחלים ומברכים אותך ברפואה שלימה, לא יתכן שלא יהיו כמה שיכוונו בכוונה שלימה, וברכה בכוונה ועניית אמן עליה ודאי תשפיע..."

"אשרי כל ירא ה'..."

כאשר הגאון **רבי אלעזר רוקח זצ"ל** נפרד מבני קהילתו באמסטרדם כדי לעלות לארץ ישראל, התאספו כל אנשי העיר ללוותו אל הנמל. בדרכם לנמל ביקשו בני העיר מרבם כי יברך אותם לפני שנפרד מהם. נענה להם רבי אלעזר וברכם שיזכו להיות יראי שמים... הביעו בני העיר את פליאתם על כך שברכם דוקא בברכה זו, וכי חסר ברכות "מיוחדות" יותר להתברך בהם?

הסביר להם רבי אלעזר: דוד המלך אומר (בתהלים קכח-א) "אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו" ובהמשך מפרט דוד המלך את כל הטובות המגיעות לאדם שהוא ירא ה': "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך... בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך" ולבסוף מפטיר דוד המלך ואומר "הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'".

ולכאורה לא מובן: הרי מפורש הזכיר כבר דוד המלך מתחילה שאת כל הברכות והמעלות הללו זוכה איש ירא ה', וא"כ מדוע הוצרך שוב לחזור ולומר "הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'?"

אלא התשובה: דוד המלך בא ללמדינו, שמכיון שזוכה אדם שהוא ירא ה' לכאלו ברכות גדולות וטובות, על כן כאשר חפץ אדם לברך את רעהו בכל טוב אין הוא צריך להתחיל לפרט את מיני הברכות, אלא די לו לברך בברכה אחת קצרה הכוללת הרבה שהיא: "תזכה להיות ירא שמים", ואז ממילא יחולו עליו כל הברכות הכלולות בברכה יסודית זו. משם כך - הפטיר רבי אלעזר לאנשי העיר - ברכתי אתכם גם אני שתהיו יראי שמים, שאז תתברכו ממילא בכל הברכות.

עפ"י נפלאים מעשיך

לימוד התורה יומם ולילה הוא ההגנה הטובה והבטוחה ביותר מפני כל צר ואויב!

לימוד התורה מוחנך ומחיה...

סיפר הגרש"ש לוי: כשהייתי אברך צעיר למדתי הלכות יורה דעה והלכתי להבחן ולקבל סמיכה אצל הגאון **רבי אליהו ראם זצ"ל** (רב שכונת כרם) כשנכנסתי לביתו ראיתי אותו שוכב על מיטתו בחולשה רבה. כשהבעתי רצוני להבחן, הפטיר כי חלוש הוא ואין ביכולתו לבחון אותי. הצעתי לומר לו לפחות קצת חידושי תורה כפי שהיה מקובל אז שמלבד מבחן ההלכות צריך לומר גם ד"ת בעיון הסוגיות.

רבי אליהו הסכים והצעתי את חידושי ואז העיר: "חושבני שישנו תוספות במקום פלוני שלא משמע כדבריך" ותוך כדי דיבור ירד ממיטתו ובחולשתו הגדולה ניגש לארון הספרים הוציא גמרא והראה לי את התוס'. בסיימו פנה אלי במפתיע ואמר: "נו, אולי כעת אבחן אותך?" השתוממתי והגבתי: "הרי הרב חלש, איני רוצה להטריחו חלילה". אמר לי רבי אליהו את הפסוק בתהלים: "כי אמרתך חיינתי" דברי התורה שאמרת נתנו לי חיות וכעת יש לי כח לבחון אותך!

הוסיף לספר הרב לוי: מיקרה כעין זה אירע גם אצל **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**. כאשר עבר את הניתוח המסוכן הזכור לנו, הגעתי לבקרו לאחר הניתוח, וראיתי אותו רכון על תלמודו כהרגלו, כאלו לא עבר זה עתה ניתוח קשה ועוד בגיל מבוגר כל כך. כאשר הבעתי בפניו את תמיחתי: "מנין לו הכוחות?" הגיב על אתר: "כי אמרתך חיינתי", כפי שהשיב לי מספר שנים קודם לכן, רבי אליהו ראם.

הלמות עמלים

נלמד מהפסוק: "רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה" (פרק ב-ג)

ודרשו חז"ל: מהו "פנו לכם צפונה"? אמר רב חייא, אמר להם, אם ראייתם אותו שמבקש להתגרות בכם, אל תעמדו נגדו, אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו. אמרו לו ישראל, רבש"ע, ולהיכן נברח? אמר להם, אם ראייתם שמבקש להתגרות בכם ברחו לתורה! ואין צפונה אלא תורה שנאמר (משלי ב) "יצפן לישירים תושיה".

חז"ל מספרים (בגמרא שבועות טו): על רבי יהושע בן לוי שכאשר היה הולך לישון בלילה היה אומר פסוקים. (ממזמור צא בתהלים) ושאלו בגמרא הרי אמרו שאסור להתרפאות בדברי תורה, ומתריצים "להגן שאני" - להגנה מותר. ומבאר **המהרש"א** מדוע אסור להתרפאות בדברי תורה? משום שעושה את הדברי תורה ככל שאר הדברים המרפאים את החולה, והרי מעלת התורה יתירה משאר דברים המרפאים, שע"י לימוד התורה ישנה הגנה על הלומד שלא יחלה.

ולכאורה יש לשאול: הרי רבי יהושע בן לוי עצמו אמר בגמרא (עירובין נד.) חש בראשו, בגרונו וכו' ובכל גופו, יעסוק בתורה. והרי אמר שאסור להתרפאות בדברי תורה? ויתכן לתרץ (וכך נראה **במהרש"א**) שאין מדובר בחולי ממש אלא רק במיחוש בעלמא ואין הלימוד באה לרפא אלא שאין שהמיחוש לא יתגבר לכדי חולי.

התורה היא לא רק מגינה ומצילה אלא היא יסוד קיום האומה. בשיחה אישית עם ראשי השלטון אמר **רבינו הגרא"מ שך זצ"ל** את הדברים הבאים: יסוד האומה הוא ארבעת הכתלים של הישיבה. של כל הישיבות! אותם בני תורה ובני ישיבות שלומדים בהם, הם היסוד! ועל כן, מי שרוצה בקיומו של עם ישראל הרי זה רק על ידי חיזוק היסוד הזה!

עוד הוסיף הרב שך: "אנחנו בטוחים שכל זמן שמישה לא בא, יהיו מלחמות כי כתוב (ישעיה כז-כ) "הרשעים כים נגרש, כי השקט לא יוכל". ואפילו אם נהיה כאן עשרה מליון יהודים. ומה מבטיח שיחזיק אותנו לאורך זמן? ואם תהיה מלחמה בין המעצמות הגדולות, איזו חשיבות וערך יהיה לנו. רוסיה היתה מדינה ענקית ופולין היתה מדינה עם שלושים מליון איש ונעלמו בין לילה. וכן בעוד מדינות, ובמה החשיבות והכח שלנו? הרי מסביבנו ישנן רבבות מליוני ערבים?

אלא היסוד והכח של עם ישראל - אמר הרב שך - הוא רק כאן. בישיבות הקדושות! ומי שרוצה בטובת עמנו, צריך לעשות כל מה שבאפשרותו לחזק יסודות אלו ולאו דווקא בכסף, אף כי בוודאי שאם אין קמה אין תורה, אבל יש לחזק בעיקר את הרוח, את הרעיון וההבנה במה כוחנו האמיתי כנגד כל אויבינו. עכ"ד.

"לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש"

זך ונקי...

כל ענין שהגיע לפתחו של האב"ד **רבי ניסים קרליץ זצ"ל**, היה דן אותו בנקיות גמורה ללא משוא פנים. כך בשאלות בבית הדין, וכך בבירור פרטי. דוגמא אחת מיני רבות בעובדה שלפנינו:

לפני מספר שנים היתה, כידוע, שאלה על כשרותו של עוף הבראקל אשר דנו בזה רבנים בארץ ובעולם וכמובן זה היה כרוך בדיני ממונות. גם רבי ניסים ישב זמן רב על המדוכה הזו, אבל מחמת נקיותו המופלאה, לפני שנכנס לדון ולברר בסוגיה הזו נדר בנדר גמור שמכאן ואילך לא יאכל בשר עוף (וביציים), והתבטא כי עכשיו שויתר על אכילת עוף אין לו שום נגיעות בענין ויכול לדון בזה בנקיות, וזאת אף שידוע שכל עניני העולם הזה לא תפסו אצלו שום מקום.

מתוך מאמר לזכרו

לשפוט בעלי דין בצדק, וללא מורא ולא להראות קירוב לאחד מהם!

נלמד מהפסוק: "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" (פרק א-יז)

ואמרו חז"ל (סנהדרין ו:): שנים שבאו לדון, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן דין נוטה, אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם, שמא נתחייב חזק ונמצא חזק רודפו. משתשמע דבריהם ואתה יודע להיכן הדין נוטה, אי אתה יכול לומר להם איני נזקק לכם שנאמר "לא תגורו מפני איש".

חובת הדיין לדון את בעלי הדין באימה ויראה מפני השי"ת ולא מפני בעלי הדין, ולזכור כי לולא עזרתו יתברך לא יצליח לדון דין אמת ועליו לבטוח בהשי"ת שיעזרהו. הוא שאמרו חז"ל "אל תהא דן יחיד, כלומר: אל תחשוב שאתה מסוגל לדון יחיד, שאין יחיד אלא אחד ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לדון.

אמרו חז"ל (עבודה זרה נב.): כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשירה בישראל. ובמקום שיש תלמידי חכמים הראויים להיות דינים, ומעמיד דיין שאינו הגון, כאילו נטע את האשרה אצל המזבח. וכתב **הטור** (חו"מ סי' ח): וכל מי שממנה מי שאינו הגון... אפילו יש בו מדות אחרות טובות, הרי זה עובר בלא תעשה. והאריכו **המפרשים** מה נחשב דיין שאינו הגון.

בספר "דרך אבות" מובא כי **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** התבטא בחריפות נגד עיוות הדין הקיים כיום בערכאות משפטיות בני זמננו, הוא אמר כי חוקי הערכאות בימנו גרועים הם יותר מחוקי סדום. משום שבסדום היו אמנם חוקים משונים ומושחתים, אבל החוק חל על כולם כאחד, כמו שמצינו באליעזר עבד אברהם שבא לסדום, ואדם אחד זרק עליו אבן, וחייב השופט את אליעזר לשלם לו על הקזת דמו... נטל אליעזר אבן וזרק על ראש השופט ואמר לו: עכשיו אתה חייב לי על הקזת דמך, שלם אתה את חובי לתובע, הרי שחוקי סדום היו שוים אצל כולם, קטן כגדול, שופט כאזרח.

ואילו בימינו חלים החוקים אך ורק על פי שקול דעת ה"יועצים המשפטיים", למיניהם באיזה ענין שיחפצו והם שמחווים דעה על מי יש להחיל את החוק ועל מי לא, ונמצא הכל תרתי דסתרי "אין לך עיוות הדין גדול מזה", הפטיר הרב אלישיב.

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

זו לא סטטיסטיקה יבשה! / הרב נפתלי וינברג

ראיתם פעם חבית מלאה דמעות?

הנה היא: הנהלת בתי הדין הרבניים פרסמה את נתוני הגירושין לשנת 2019 [למניינם] המצביעים על עלייה של שלושה אחוזים ביחס לשנה שקדמה לה. מדובר על 11,465 בתים שהתפרקו - רח"ל.

נכון שברוב המוחלט של המקרים, לא מדובר בבתיים של אנ"ש - אך זו נחמת-שוטים משתי סיבות: ראשית, גם אנחנו חלק מהסטטיסטיקה הבלתי מחמיאה הזו, למרות שהנתונים לא מפוצלים לפי חוגים כל אחד יכול להביט ימינה ושמאלה ולראות שלא טעינו. שנית, כולנו בני-עם-אחד-נחנו.

נחמת-שוטים נוספת אומרת "בארצות-הברית המצב יותר גרוע; ושם גם יש התבוללות!" נו, האם זה יועיל לנו ששם יותר גרוע? נוכל רק לנצל את ההזדמנות ולהמליץ לכל מי שגר שם: תעלו לארץ ישראל! - גם אם המחיר הוא שהות של שבועיים בבידוד... וגם אם יהיו בהתחלה קשיי פרנסה והתאקלמות. ברוך הגבר אשר יבטח בהשם, ובארץ ישראל ישנה השגחה מיוחדת יותר מאשר בארה"ב ובאירופה. העתיד נמצא כאן, לא שם.

* * *

ובחזרה לענייננו:

11,465 זה לא נתון סטטיסטי יבש, כי אם המון דמעות, כאב, צער, תסבוכות, סיבוכים, ומפני כבוד השבת והקוראים נעצור כאן.

והלב נקרע. יודעים מדוע? כי את רוב המקרים ניתן היה למנוע! לפני שנסביר מדוע נציג נתון סטטיסטי נוסף: שיעור המקרים נמצא תמיד במגמת עלייה. אם ה"גורם-האנושי" לא היה אחראי למתרחש, הנתון היה צריך להישאר סטטי. העלייה היא בעצם מקבילה של הירידה בערכים האנושיים. ככל שהבין אדם לחבירו נפגם, כך אחוזי ההתפרקות עולים.

כלל יסוד הוא שכדי לשרוד במערכת משותפת, זקוקים במידה רבה למידת הוויתור. ככל שהמידות הטובות פחות מטופחות, הסיכוי לבנות שותפות ראויה גם פוחתת.

ברור שאין להשוות בין מי שצמח לתוך חברה שמחנכת למידות טובות, לבין מי שלא גדל בחברה שכזו. אך האם די בכך? האם חסרים שומרי תורה ומצוות "אגואיסטים"? אנחנו הרי לא משלים את עצמנו...

-אז מה עושים?

מתייאשים. הכי קל...

-לא ולא!!!

אז מה כן עושים?

-מחנכים למידות טובות:

דווקא מדברים על מידות טובות...

-זה לא ענין של לדבר, אלא של לחנך.

כלומר?

* * *

לחנך למידות טובות הווה אומר שזה מקצוע בפני עצמו, לא משהו ש"נופל בין הכיסאות". איך ייתכן שהבסיס הכי קיומי של קיומנו הרוחני, וכפי שמסתבר גם הפיזי, לא יקבל את המעמד שמגיע לו?

האם מישהו יעלה על דעתו לבטל במוסדות לימוד "משניות", ולקבוע את הלימוד הזה בזמן שאינו יום ואינו לילה. כלומר, כאשר יגיע דרשן לתלמוד-תורה ולא ימצא נושא אחר לדבר עליו נציע לו: "אז אולי תדברו על משניות?" היעלה על הדעת? אז מדוע מקצוע המידות טובות מוטל ככה בקרן זווית ורק כל הרוצה יבוא ויטלנו?...

למרות ניסיוני הרב, לא הייתי קובע מסמרות בנידון אלמלא שמעתי זאת מפורש יוצא מפי שורה ארוכה של מחנכים דגולים. הם כואבים מאוד את המצב, אך אין להם את הכתפיים הרחבות לקום ולחולל מהפיכה.

* * *

אני נזכר במנהל ששוחחתי איתו על החדרת לימוד מידות טובות כמקצוע שווה בין שווים. הוא דווקא הזדהה עם הרעיון, אך טען שאם זה "לא יִדְבֵּר" אל המלמד אין לכך סיכוי להצלחה. מבחינה טכנית-פדגוגית הוא כנראה צודק, אך אני שואל: איזה מין מלמד זה ש"לא מדבר אליו" להחדיר בילדים את יסוד היסודות? ואולי מתאים יותר להעביר אותו למקצועות החול... הרי לא מספיק שהמלמד "יסכים" ללמד זאת, צריך שהוא יחיה את הנושא, ושהוא בעצמו יהווה עבור התלמידים דוגמא אישית חיה!

הקב"ה שלח אותנו לעולם-הזה כדי לעבוד. הוא לא זקוק ל"חמור נושא ספרים", גם אם הערימה שלו מגיעה עד התקרה. הוא זקוק ליהודים שעבדו על עצמם! שהתגברו! שוויתרו! מהאן הזה אין לו מידי הרבה, ועלינו לעשות הכל כדי שבעלי המידות הטובות ירבו ככל שיותר!

כך גם נזכה לגאולה השלימה במהרה. אמן!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

עלון "איש לרעהו" פרשת דברים הוקדש לעילוי נשמת **אבי מזורי רבי אברהם בן ר' משה פרץ ז"ל**

נלב"ע - ז' מנחם אב תש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.